

ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ВЕРХОВИНСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

© Криворучко Ю.І., Король Є.І., Ігнатюк Н.О., 2007

Проведено комплексний аналіз умов місцевості і виявлено туристично-рекреаційний потенціал Верховинського району Івано-Франківської області. Запропоновано туристично-рекреаційне зонування району з структурою туристично-рекреаційних центрів різного рангу та відповідним набором об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури. На основі цих пропозицій розроблено схему планувальної організації туристично-рекреаційної системи Верховинського району Івано-Франківської області. Розроблені начерки планувальної організації туристично-рекреаційної системи Верховинського району Івано-Франківської області можуть бути покладені в основу розвитку нового напрямку господарської спеціалізації одного з найбільш атрактивних районів Українських Карпат.

Туризм та рекреація у багатьох розвинутих країнах світу є важливою сферою суспільної діяльності та фактором забезпечення високого життєвого рівня населення. Україна також повинна розвивати туристично-рекреаційну галузь. Одним із найцікавіших і найбагатших щодо рекреаційних ресурсів є Карпатський регіон України.

Особливістю Карпатського регіону є досить складні природні умови в гірських районах, які визначально впливають на характер діяльності людей та у результаті обумовили низький рівень матеріального добробуту мешканців Карпат. У регіоні склалися традиційні види господарювання та зайнятості людей, які мало змінюються у часі. Недостатня увага до розвитку та забезпечення традиційних форм господарської діяльності горян спричинили занепад та деградацію ряду районів Карпатського регіону України. Розв'язання соціально-економічних проблем депресивних районів у Карпатах передбачає взаємодію загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів територіального управління. При цьому важливо взяти до уваги, що гірські райони відзначаються величезними запасами природних рекреаційних ресурсів – біологічним розмаїттям, унікальними оздоровчими та природно-ландшафтними умовами, а також дуже привабливі своїми самотніми етнічними культурою і традиціями. В таких умовах одним з перспективних чинників оновлення і розвитку депресивних гірських районів в Українських Карпатах є їхнє активне туристично-рекреаційне освоєння. Оскільки Карпати відіграють важливу природорегулюючу роль не лише в межах України, але й у глобальному масштабі, а стихійна рекреація може завдати непоправної шкоди природі Карпат і погіршити екологічну ситуацію в регіоні, формування туристично-рекреаційної системи управлінськими структурами повинно провадитись на основі науково обґрунтованих програм у визначених екологічних межах.

Проблемам та перспективам формування туристично-рекреаційної галузі в Українських Карпатах присвячені наукові дослідження М.І. Долішнього, В.С. Кравціва, М.М. Габреля, В.К. Євдокименка, С.П. Кузика, З.О. Касянчука [2, 3, 4, 5]. Оцінка ними туристично-рекреаційної придатності території Карпат загалом є основою для розробки програм розвитку туризму і відпочинку загально-стратегічного характеру. У наведеній роботі зроблена спроба на основі комплексного аналізу природних і культурних умов розробити програму розвитку туристично-рекреаційної системи Верховинського району Івано-Франківської області і запропонувати схему її планувальної організації.

Верховинський район – це один з гірських районів із найбільш значними природними і пізнавальними рекреаційними ресурсами. Система розселення Верховинського району сформована сільськими поселеннями (42) та смт. Верховина, населення яких зайнято переважно у лісовій та деревообробній промисловості і сільському господарстві (м'ясо-молочному скотарстві), що не відзначаються високою рентабельністю. Тому розгортання туризму і рекреації у районі є екологічно та економічно доцільним. При цьому значно розшириться сфера використання різноманітних рекреаційних ресурсів, що стимулюватиме види і обсяги проникнення соціальної інфраструктури у найбільш важкодоступні території району. В результаті розвитку системи туристично-рекреаційної інфраструктури з'явиться можливість значно збільшити кількість робочих місць у районі. Одночасно її розвиток сприятиме реконструкції існуючих і прокладенню нових транспортних та інших інженерно-технічних комунікацій, стан яких сьогодні є вкрай незадовільним.

Запропонована планувальна організація системи туристично-рекреаційної інфраструктури Верховинського району Івано-Франківської області ґрунтується на комплексних наукових дослідженнях, що здійснювались поетапно:

1) аналіз і оцінка природних та антропогенних рекреаційних ресурсів району (клімату, рельєфу, гідрографії, рослинного та тваринного світу, системи розселення, інженерних мереж, існуючої туристично-рекреаційної інфраструктури, історико-культурного потенціалу, екології) та визначення факторів, які обумовлюють високий туристично-рекреаційний потенціал території;

2) виявлення можливостей розвитку туризму і відпочинку у взаємозв'язку з адміністративно-територіальним поділом Верховинського району на території сільських рад (21 територія сільських рад та територія селищної ради смт. Верховина), які і стали одиницями дослідження, визначення найбільш перспективних рекреаційних територій і напрямків їхнього туристично-рекреаційного використання;

3) виявлення в межах району природоохоронних територій різного рангу;

4) формування концепції планувальної організації туристично-рекреаційної системи у Верховинському районі .

Результати дослідження покладено в основу пропозиції рекреаційного зонування Верховинського району і поділу його на дві основні зони: 1) зону масового туризму та рекреації; 2) зону обмеженого режиму туризму та рекреації (рис. 1).

Зона масового туризму та рекреації охоплює переважну частку площі району (його північну і центральну частини). Це зона активної туристично-рекреаційної діяльності з розвинутою туристично-рекреаційною інфраструктурою. У туристичній галузі пропонується задіяти всі сільські поселення цієї зони, надавши їм різної туристично-рекреаційної спрямованості.

У межах цієї зони пропонується виділити декілька характерних ареалів з такою спеціалізацією та переважанням певних видів туризму і відпочинку:

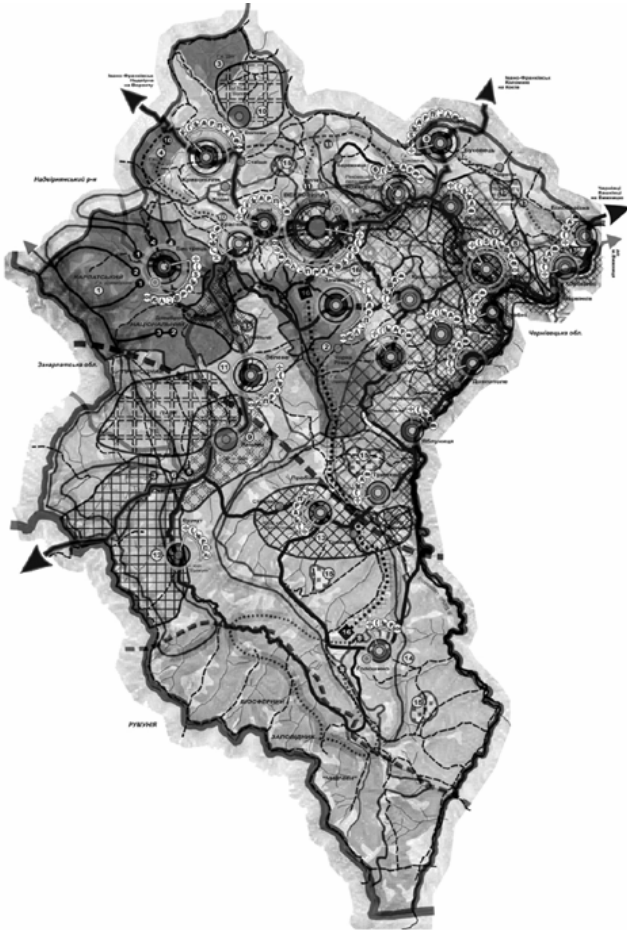
1. Ареал гірськолижного туризму. Найсприятливіші умови для розміщення гірськолижних туристичних комплексів у центральній та північній частинах району, на території Бистрецької, Замагорської, Верховинської, Кривопільської та Буковецької сільських рад. Перспективний розвиток гірськолижного туризму на території Верховинського району може відбуватися у двох напрямках: екстенсивному та інтенсивному. Перший ґрунтується на освоєнні нових територій, другий передбачає реконструкцію вже освоєних гірськолижних зон ("Пушкар" та "Запітки" – відповідно територія Верховинської та Ільцівської сільських рад).

Спортивно-оздоровчу (гірськолижну) спеціалізацію доцільно передбачити і для Кривопільсько–Бистрецько–Замагорського рекреаційного ареалу, що в перспективі може бути пов'язаним з Ворохтянським рекреаційним вузлом. Тобто у цій частині Українських Карпат, де зосереджені їхні найвищі вершини, зможе утворитися комплексна спортивно-оздоровча рекреаційна система. У межах всієї цієї території спостерігається найбільша тривалість снігового покриву. Схили гір мають досить круті спуски, що дає змогу розробити слаломні траси.

2. Ареал історико-культурного пізнавального туризму. Верховинський район розташований у центрі Гуцульщини, де донині збережено самобутню культуру, традиції, автентичні архітектурні пам'ятки, пам'ятки фольклору. Столицею гуцулів є смт. Верховина (Жаб'є). Таке визначення цьому

населеному пункту дав Іван Франко, вперше відвідавши Жаб'є у 1884 році. Село Криворівня є не менш відомим, ніж Верховина. Це село свого часу було музою для відомих діячів української культури і мистецтва – І. Франка, Л. Українки, Г. Хоткевича, М. Коцюбинського, М. Грушевського та ін. Дух Гуцульщини вирує в цьому селі. Щоб зберегти та підкреслити значущість історико-культурної спадщини Криворівні, пропонується створити на її території селомузей, яке водночас стане історико-культурним центром цього ареалу.

Структура туристично-рекреаційних центрів району:

- 1) адміністративно-розподільний центр I порядку (сmt. Верховина);
- 2) підцентри II порядку (с. Криворівня, с. Кривопілля, с. Бистрець, с. Зелене, с. Замагора, с. Буковець, с. Устеріки);
- 3) спеціалізовані центри:
 - а) центри гірськолижного туризму (сmt. Верховина, с. Ільці, с. Бистрець, с. Замагора, с. Кривопілля, с. Буковець);
 - б) рекреаційно-оздоровчі центри (с. Пробійнівка, с. Буркут);
 - в) рекреаційний центр гірсьководного туризму (с. Зелене);
 - г) рекреаційні центри мисливства та рибальства (с. Явірник та с. Волова);
 - д) туристично-пізнавальний центр "селомузей" (с. Криворівня);
 - е) центри зеленого туризму (с. Устеріки, с. Верхній Ясенів, с. Білоберізка, с. Хорощево, с. Стебні, с. Перехресне, с. Довгопілля, с. Гринява, с. Яблуниця);
 - є) адміністративний та науковий центр біосферного заповідника "Чивчин" (с. Голошино)

Рис. 1. Схема планувальної організації туристично-рекреаційної інфраструктури Верховинського р-ну

3. Ареал лікувально-оздоровчого туризму. Гірські райони є найбільш привабливими для лікувальних та оздоровчих цілей завдяки чистоті навколишнього середовища і наявності бальнеологічних ресурсів. На території району зосереджено понад 100 джерел мінеральних вод усіх типів. Лише на території Зеленської сільської ради, а саме в селі Буркут знаходиться 10 вже досліджених джерел. Тому в Буркуті пропонується створення багатопрофільного бальнеологічного курорту. На території Пробійнівської сільської ради, на височині Гринявських гір, пропонується створити базу кліматичного оздоровлення.

4. Ареал етнотуризму та агротуризму (зеленого або сільського туризму) може охопити центральну та східну частини району, де найкраще збереглися традиції народного господарювання, звичаї, обряди та місцеві художні промисли. У зв'язку з цим туристичні маршрути у цьому районі треба планувати відповідно до місцевого календаря – прив'язувати до народних свят (Різдва Христового, Великодня, Зелених свят, Івана Купала та ін.), коли народний побут та традиції найбільше виявляють

свою яскравість та повноту. Сьогодні етнотуризм використовується недостатньо, основні його можливості наразі відомі лише вузькому колу спеціалістів. У межах ареалу пропонується надати рекреаційну функцію традиційній формі господарювання – вівчарству – шляхом створення рекреаційних полонин.

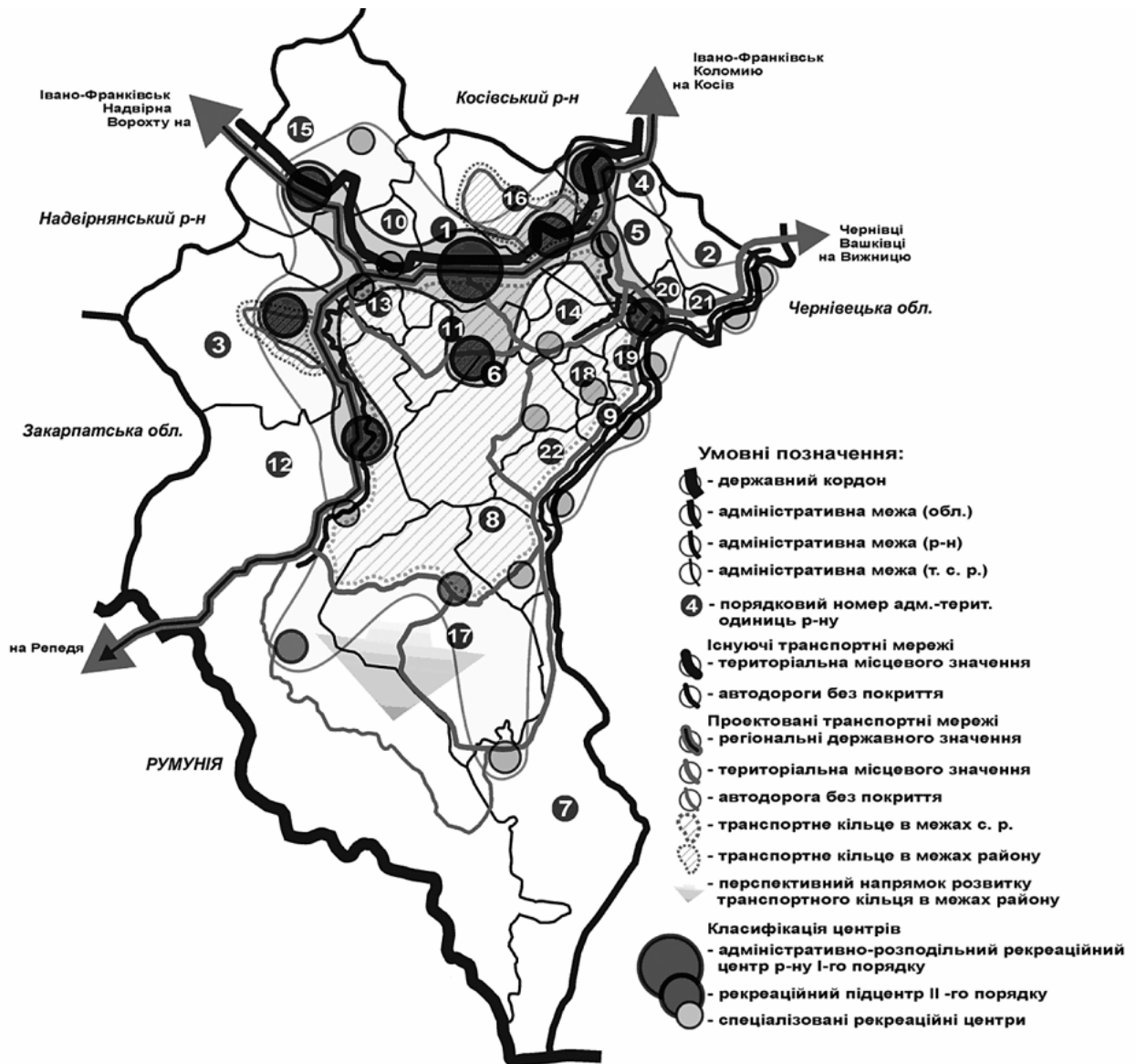

Рис. 2. Схема планувальної організації туристично-рекреаційної системи Верховинського р-ну

Зона обмеженого режиму туризму та рекреації – це південна частина району з найбільш унікальними природними ландшафтами, пам'ятками природи, різноманітною флорою та фауною. Важливим фактором у збереженні унікальної природи цього куточка Верховинського району стали невисока щільність заселення території і нерозвинута транспортно-дорожня мережа.

Для збереження природоохоронного характеру цієї зони на її території пропонується створити біосферний заповідник “Чивчин” вздовж українсько-румунського кордону. Загалом зона розглядається як ареал любительського мисливства та рибальства. На території Зеленської сільської ради в південному урочищі Черногори є багато лісового звіра. Через всю територію протікає гірська річка Чорний Черемош із значною кількістю природних рибних запасів. Ця зона є найбільш придатна для створення мисливських та рибальських угідь. Наприклад, пропонується створення штучного форельного господарства у селі Волова. Рух відпочивальників в межах цієї зони відбувається за визначеними ландшафтно-рекреаційними коридорами.

Основою планувальної організації туристично-рекреаційної системи Верховинського району стала запропонована мережа нових туристичних, пізнавальних та спортивних маршрутів (рис. 2):

- спортивно-екологічний (по біосферному заповіднику “Чивчин” /с. Голошино – с. Голошино/);
- пізнавально-спортивний (кінний) (“Навколо Верховини” /с.м.т. Верховина – с.м.т. Верховина, 93 км/) (рис. 3)

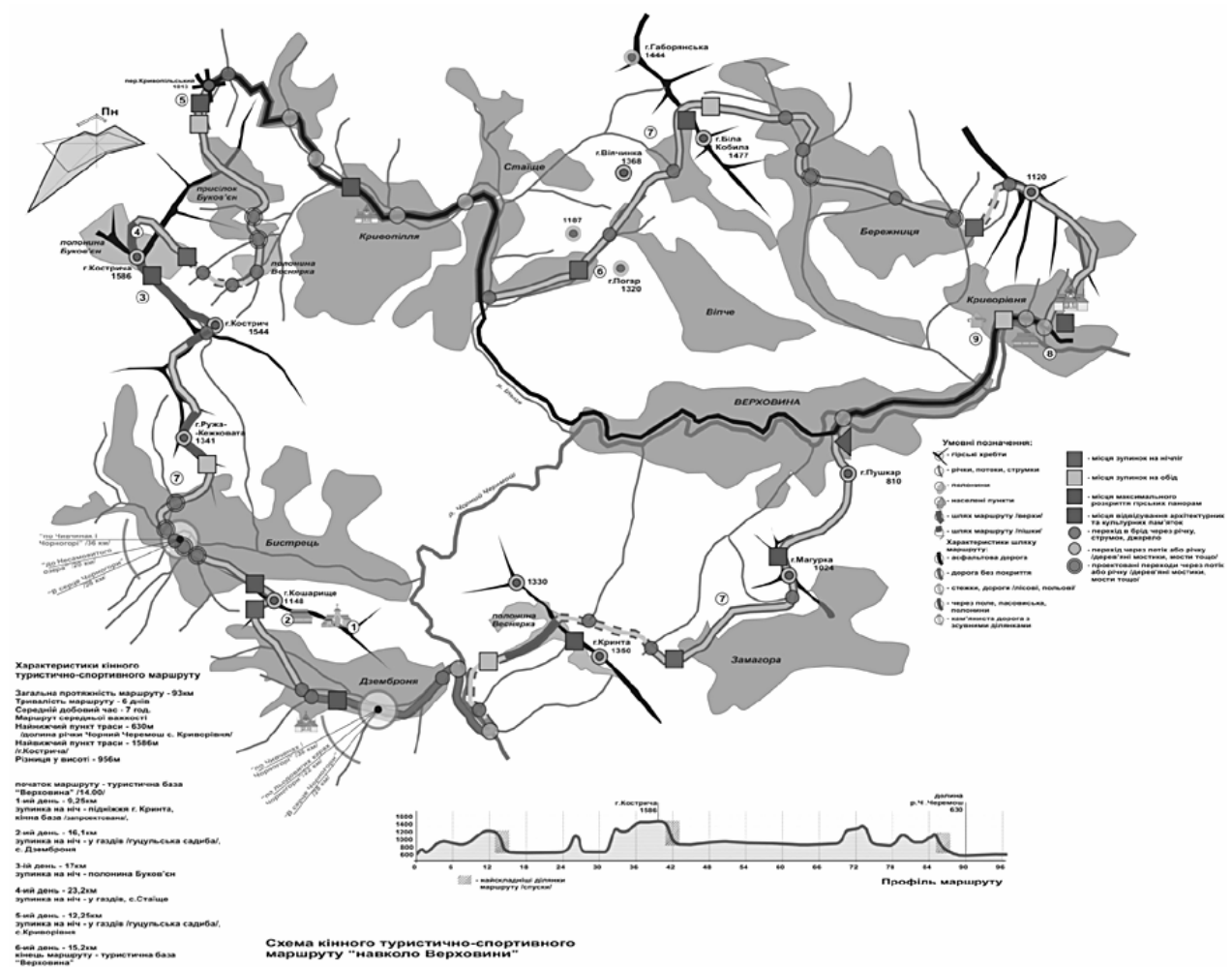

Рис. 3. Схема кінного туристично-спортивного маршруту “Навколо Верховини”

- туристично-рекреаційні маршрути (по Костирицькому хребту /Кривопільський перев. – с. Красник, 24 км/; на Білу Кобилу /с. Віпче – г. Біла Кобила, 12 км/; на Писаний Камінь /с. Буковець – г. Писаний Камінь, 10 км/; на Писаний Камінь /с. Хороців – г. Писаний Камінь, 15 км/);

Рис. 4. Гуцульська садиба (с. Вінче)

- туристично-пізнавальний маршрут (по етнографічних та культурних пам'яток /сmt. Верховина – с. Криворівня – с. Устеріки – с. Довгопілля, с. Краснопілля, сmt. Верховина/);
- раллі-маршрут (“по Гринявському хребту” /с. Голошино – с. Замагора, 32 км).

Розроблені начерки планувальної організації туристично-рекреаційної системи Верховинського району Івано-Франківської області можуть становити основу розвитку нового напрямку господарської

спеціалізації одного з найцікавіших районів Українських Карпат.

1. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАНУ, 1997. – 259 с. 2. Карпатський рекреаційний комплекс / М.І. Долишній, М.С. Нудельман, К. Ткаченко и др. – К.: Наук. думка, 1984. – 148 с. 3. Габрель М.М. Просторова організація містобудівних систем: Монографія / НАН України. Ін-т регіон досліджень. – К.: ВД А.С.С., 2004. – 400 с. 4. Кузик С.П., Касянчук З.О. Оцінка туристичної придатності території Карпат // Карпати. Український міст в Європу: проблеми і перспективи. Тез. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – С. 100–103. 5. Євдокименко В.К. Регіональна політика розвитку туризму. – Чернівці: Прут, 1985. – 120 с. 6. Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. – Львів, 1999. – 79 с.

УДК 711

В. Кузьмич

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну та основ архітектури

ПРИРОДА “ЗОЛОТОГО ПЕРЕТИНУ”

© Кузьмич В., 2007

Природа “золотого перетину” розглядається з новим нестандартним підходом до теми, який ґрунтується на вивченні функції зорового апарату людини й істотно доповнює вже відомі численні праці, написані на основі композиційного аналізу об'єкта. В прикладному аспекті такий підхід дає змогу швидко зрозуміти значення перетину з метою використання його в процесі проектування.

Вступ. Опису та поясненню “золотого перетину” присвячено величезну кількість наукових праць авторів різних часів та народів. Проте явище “золотого перетину” не є простим, легкодоступним та загальнозрозумілим, особливо щодо його суті. Виходячи з цього, автор бачить необхідність запропонувати власний погляд на вирішення цієї проблеми. Пропонується альтернативний підхід до розкриття цієї теми, завдяки якому стає можливим спростити процес пізнання суті цього унікального явища, відомого як “ЗОЛОТИЙ ПЕРЕТИН”.

Постановка проблеми. Основним завданням дослідження є висунення зрозумілого та повнішого пояснення суті явища, яке дало б змогу швидше зорієнтуватися у проблемі з метою ширшого практичного застосування в архітектурі, дизайні та мистецтві. Виявлення природи “золотого перетину” не тільки на етапі композиційного аналізу, але й на первинному фізіологічному рівні, виходячи з функції зорового апарату людини, є основною ідеєю публікації.